

Consultatie reactie over Wetsvoorstel Wijziging pensioen bij scheiding, conversie als standaard

Diverse punten vragen om aandacht en heroverweging:

1. Wat is de reden om te kiezen voor een systeem dat in de praktijk zelden wordt gebruikt/toegepast?

Op dit moment wordt in slechts 3% van de gevallen (3 van de 100 verdelingscasussen zoals gemeld bij de pensioenuitvoerders)¹ gekozen voor conversie². Het kabinet had destijds (bij de behandeling/invoering van de WvpS) de verwachting dat conversie veel toegepast zou worden³, dit is inmiddels vanuit de praktijk een onterechte verwachting gebleken. Conversie is (nog steeds) niet populair en is in 10 jaar tijd ongewijzigd gebleven en bedraagt 3%⁴. Daarnaast is met name in de situatie van overlijden van de ex-partner sprake van winst voor de pensioenuitvoerders, aangezien het geconverteerde pensioen vervalt aan de pensioenuitvoerder in plaats van terugkeer naar de oorspronkelijke opbouwer van deze aanspraak. Een hele belangrijke reden voor velen om niet voor conversie te kiezen!

2. Bescherming van verdelingsplichtige?

Door conversie als wettelijke standaard toe te passen wordt het 3-partijen-toestemmingsvereiste (beide ex-partners en de pensioenuitvoerder) gewijzigd in een 0-partijen toestemmingsvereiste (zonder bericht en daardoor zonder toestemming vindt conversie plaats). Voor de verdelingsplichtige een lastige situatie waarbij zonder medewerken van de verdelingsgerechtigde conversie zal plaatsvinden wat in bepaalde situaties tot ongewenste resultaten zal leiden⁵. Op welke wijze wordt deze partij beschermd?

3. Zeer korte meldingstermijn

De meldingstermijn van 6 maanden (na inschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand) om afwijkende afspraken te melden aan de pensioenuitvoerder⁶ en daarmee conversie te voorkomen is (zeer) kort. Zeker gezien het feit dat de huidige termijn

¹ Concept wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021, Memorie van toelichting blz 15

² In de periode 1996-2003 werd conversie ook in 3% van de scheidingen toegepast (50% verevende, daarvan koos 6% voor conversie). Onderzoek van SEO, Kamerstukken II, 2008/09, 29 481, nr. 19, blz. 6.

³ 10 jaar Wet verevening pensioenrechten bij scheiding, Universiteit van Tilburg CompetenceCentre for Pension Research, Prof. dr. G.J. Dietvorst, Mr. J.T. Gommer MPLA, Mr. P.M.M. van der Loo, Mevr. Mr. J.F.M. van Rooij, M.A. Schreinemachers, Mr. B. Starink, Mevr. Mr. M.M.A. van der Veeken, M.R. Visser, 2006, blz 15.

⁴ Kamerstukken II, 2008/09, 29 481, nr. 19, blz. 12.

⁵ Als de ene partij in loondienst is en pensioen opbouwt en de andere partij zelfstandig is en geen pensioen opbouwt zal conversie voor een onevenwichtige verdeling zorgen, waarbij de mogelijkheden om tot andere afspraken te komen volledig bepaald worden door de andere partij.

⁶ Art. 4 lid 1 Conceptwetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021

van twee jaar al als knelpunt wordt gezien⁷. Wat is de reden om dan toch deze knellende termijn nog verder in te korten (met een factor 4)?

4. Herstel van conversie niet mogelijk, druk op rechterlijke macht en kosten?
De regeling dat onterechte conversie (waarbij te laat is doorgegeven dat er andere afspraken gemaakt zijn) 'in principe onomkeerbaar is'⁸ zorgt voor een groot risico van onterechte conversies en 'verdwijnen' van pensioenaanspraken. De ex-echtelingen moeten/mogen dan met elkaar aan de slag om de gemaakte afspraken alsnog financieel op orde te krijgen. In hoeverre gaat dit zorgen voor druk op de rechterlijke macht als partijen er niet uit komen (daarbij ook relevant de overige kosten die gemaakt zullen moeten worden met het inschakelen van professionals om tot inzicht te komen waardoor men tot een oplossing kan komen)?

5. Welke oplossing wordt er geboden voor de knelpunten van onvoldoende kennis?
Het maken van een bewuste keus door de aanstaande ex-partners, gebaseerd op begrip van de consequenties van pensioenverdeling, pensioenverevening of afzien van pensioenverdeling is een heikel punt. De genoemde knelpunten van onvoldoende kennis bij scheidingsprofessionals⁹ en met name van het als ingewikkeld ervaren meldingsformulier¹⁰ (met als gevolg dat de pensioenuitvoerder niet weet wat te verevenen) worden niet opgelost met deze (zeer ingrijpende) wetswijziging. Het belang hiervan neemt echter alleen maar toe, hoe ziet men hier een oplossing voor¹¹?

6. Reden om niet voor automatische verevening te kiezen terwijl dat de knelpunten zoals gesignaleerd wel oplost?
Als de informatie voor pensioenfondsen zodanig wordt aangepast dat conversie automatisch geregeld wordt, dan kan die aanpassing er ook toe leiden dat ze automatisch verevening toepassen. Daarmee wordt er geen onherstelbare schade aangericht in de situatie dat er andere afspraken zijn die te laat worden gemeld. Dit is een wijziging die meer recht doet aan het oplossen van de huidige gesignaleerde problemen (waarbij wanneer er geen melding wordt gedaan aan de pensioenuitvoerder binnen de 2-jaars termijn men zelf bij de ex-partner het OP zal moeten innen). De aangekondigde vastlegging van rekenregels

⁷ Concept wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021, Memorie van toelichting blz 16. Bijzonder is het om tevens te lezen dat meldingen ná 2 jaar slechts sporadisch voorkomen ('niet vaker dan 10 keer per jaar').

⁸ Concept wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021, Memorie van toelichting blz 28

⁹ Concept wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021, Memorie van toelichting blz 15

¹⁰ Concept wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021, Memorie van toelichting blz 16

¹¹ De rol van de notaris, advocaat danwel de ambtenaar verantwoordelijk voor de inschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand worden allen niet gezien als een 'logische keus' om partijen nadrukkelijk te informeren en te bewegen tot een bewuste keus te komen. Evaluatie Wet Verevening Pensioenrechten bij scheiding, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Januari 2018 blz 28.

bij premiereregelingen¹² kunnen hier dan ook uitstekend ingezet worden. Wat is de reden om niet hiervoor te kiezen?

7. Scheiding na pensionering, bescherming tegen ongewenste gevolgen?

De regeling dat bij scheidingen na een ingegaan OP van (één van de) ex-echtelingen ook standaard conversie wordt toegepast¹³ heeft kan een zeer grote impact hebben op de inkomenspositie van aanstaande ex-echtelingen. Op welke wijze wordt deze conversie meegenomen in eventuele alimentatieberekeningen? En dit zorgt mogelijk voor hele lastige onderhandelingen als slechts 1 van beiden reeds met pensioen is en er daardoor een scheve machtsverdeling ontstaat. Daarbij is de 2-maands termijn voor melding van afwijkende afspraken (heel erg) kort. Ook hier geldt eenmaal conversie toegepast dan geen terugkeer meer mogelijk, ook al zijn er wel afwijkende afspraken geweest. Op welke wijze wordt de gepensioneerde beschermd tegen een ongewenste uitkomst die onredelijk en onbillijk uitpakt op grond van de 3 in samenhang genoemde aandachtspunten?

8. Pensioenverweer, bescherming tegen dubbele claim?

Pensioenverweer dat nog altijd mogelijk blijft bij conversie als wettelijke standaard is bijzonder¹⁴. Dat dit mogelijk blijft in situaties waarin geen conversie is afgesproken, is reeel. Conversie zorgt echter per definitie voor een partnerpensioengat (wat niet betekent dat een beroep op pensioenverweer zal slagen, daar gelden aanvullende voorwaarden voor waarbij de rechter beslist of daar aan voldaan is¹⁵). Moet er in de situatie dat er een beroep wordt gedaan op pensioenverweer ex art. 1:153 BW dan twee maal betaald worden? Hoe wordt de partij die al OP en NP verliest aan de aanstaande ex-partner, hiertegen beschermd?

¹² Concept wetsvoorstel Pensioenverdeling bij scheiding 2021, Memorie van toelichting blz 26

¹³ Art. 4 lid 3 Conceptwetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021

¹⁴ Er is een risico op moeizame communicatie als 'de andere partij' de echtscheiding heeft verzocht (alleen dan staat pensioenverweer ex art. 1:153 BW tenslotte open) waardoor er geen overeenstemming bereikt kan worden over een afwijkende regeling.

¹⁵ Het betreft het teloorgaan of in ernstige mate verminderen van uitkeringen na vooroverlijden van de echtgenoot die het verzoek tot echtscheiding heeft gedaan, art. 1:153 lid 1 BW. Hierbij heeft de wetgever als uitsluitingen voor pensioenverweer bepaald dat deze niet mogelijk is als de echtgenoot die het verzoek tot echtscheiding niet heeft gedaan zelf voldoende voorzieningen kan treffen danwel in overwegende mate verwijtbaar is aan de duurzame ontwrichting van het huwelijk, art. 1.153 lid 2 BW.